

HBS-1819

Seat No. _____

M. A. (Sem. - II) Examination

April / May - 2015

Sanskrit : Paper - 202

(Core Course)

(निरुक्तम् अध्याय-४, ७, उत्तरमेघ - १-१० श्लोक, संस्कृत प्रश्नोत्तरी)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनामांथी यारनी सानुवाद समजूती आपो. १४

- (१) परोक्षकृताः प्रत्यक्षकृताः आध्यात्मिक्यश्च त्रिविधाः ऋचः ।
- (२) तत् ये अनादिष्टदेवताः मन्त्राः तेषु देवतोपपरीक्षा ।
- (३) त्रितं कूपेऽवहितमेतत्सूवतं प्रतिबूधौ ।
- (४) उदरं भवति । जग्धतस्मिन् ध्रियते धीयते वा ।
- (५) कनीनके कन्यके । कन्या कमनीया भवति ।
- (६) एकः अश्वः वहति सप्तनामा आदित्यः ।
- (७) तिस्र एव देवताः इति नैरुक्ताः ।
- (८) मन्त्राः मननात् । छन्दांसि छदनात् ।

२ यारमांथी वे विशे टूंकनोंध लपो. १४

- (१) निधंठु अने निरुक्तनो संबंध
- (२) वेदमंत्रोमां निरुपित विषयो
- (३) यास्कनी निर्वचन पद्धति
- (४) अध्वर्यु, गौः आदित्य

(१) विद्युत्वन्तं ललितवनिताः सेन्द्रचापं सचित्राः

सङ्गीताय प्रहतमुरजाः स्निग्धगम्भीरघोषम् ।

अन्तस्तायं मणिमयभुवस्तुङ्गमध्रंलिहाग्रा :

प्रासादास्त्वां तुलयितुमलं यत्र तैस्तैर्विशेषैः ॥

(२) मन्दाकिन्याः सलिलशिशिरैः सेव्यमाना मरुभि-
-

मन्दाराणामनुतटरूहां छायया वारितोष्णाः ।

अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामुष्टिनिक्षेपगूढैः

संक्रोऽन्ते मणिभिरमरप्रार्थिता यत्र कन्याः ॥

(३) नेत्रा नीताः सततगतिना यद्धिमानाग्रभूमी-

रालेख्यानां नवजलकणैर्दोषमुत्पाद्य सद्यः ।

शङ्कास्पृष्टा इव जलमुचस्त्वादृशा जालमार्गे-

धूमोद्गाशानुकृतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति ॥

(४) यस्यां यक्षाः सितमणिमयान्येत्य हर्म्यस्थलानि

ज्योतिश्छायाकुसुमरचितान्युत्तमस्त्रीसहायाः ।

आसेवन्ते मधु रतिफलं कल्पवृक्षप्रसूतं

त्वद्गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेष्वहाहतेषु ॥

(५) मत्वा देयं धनपतिसखं यत्र साक्षाद् वसन्तं

प्रायश्चाप न वहति भयान्मन्मथः षट्पदज्यम् ।

सभ्रूभङ्गं प्रहितनयनैः कामिलक्ष्येष्वमोघै-

स्तस्यारम्भश्चतुरवनिताविभ्रमैरेव सिद्धः ॥

૪ ગમે તે સાત પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ આપો.

૧૪

- (૧) મહાભારતે કતિ પર્વાણિ સન્તિ ?
- (૨) ગુર્જરપ્રાન્તસ્ય રાષ્ટ્રપતિ કઃ ?
- (૩) કસ્ય પદલાલિત્યમ્ ળ્યાતમ્ ?
- (૪) ઢાસસ્ય રામાયણોપરિ નાટકાનિ નામાનિ લિખતુ ?
- (૫) પંચતંત્રસ્ય કતિ ષેદાઃ ? નામાનિ લિખતુ ?
- (૬) ઢરતમુનિ રચિતં ગ્રંથમ્ કિમ્ ?
- (૭) બ્રહ્મસૂત્રઃ કેન રચિતમ્ ?
- (૮) સંસ્કૃત સાહિત્યે પ્રસિદ્ધં પચ્ચ મહાકાવ્યં કઃ ?
- (૯) સુન્દર કાણ્ડસ્ય વર્ણનમ્ કસ્મિન્ ગ્રન્થે અસ્તિ ?
- (૧૦) કાલિદાસસ્ય રચિત નાટકાનિ નામાનિ લિખતુ ?
- (૧૧) 'માઢે સન્તિ ત્રયો ગુણાઃ ।' અસ્મિન્ પદ્ધત્યામ્ કઃ ત્રયઃ ગુણાઃ સન્તિ ?
- (૧૨) અનુષ્ટુપ ચ્ચન્દસ્ય લક્ષણમ્ લિખતુ ?

૫ કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો.

૧૪

- (૧) નિરુક્ત મતે દેવતા કેટલા છે ? કયા-કયા ?
- (૨) વેદપુરુષના કેટલા અંગ છે ? કયા-કયા ?
- (૩) દમૂનાઃ શબ્દનો યાસ્કે કરેલ અર્થ જણાવો.
- (૪) અગ્નિ કયા સ્થાનના દેવતા છે તે જણાવી તેની વ્યુત્પત્તિ આપો.
- (૫) નિરુક્તના ચોથા અને પાંચમા અધ્યાયનું નામ જણાવો.
- (૬) નૈરુક્તોના મતે સ્થાનભેદને આધારે દેવતાઓનાં કેટલાં પ્રકાર પડે છે ? કયા-કયા ?

- (૭) મંદાકાન્તા છંદનું લક્ષણ અને ગણબંધારણ જણાવો.
- (૮) કાલિદાસ રચિત ખંડકાવ્યોના નામ જણાવો.
- (૯) મેઘદૂત ઉપર મલ્લિનાથની ટીકાનું નામ જણાવો.
- (૧૦) યજ્ઞને કોણે કયો શાપ આપ્યો ?
- (૧૧) મેઘદૂતનો સાહિત્ય પ્રકાર જણાવો.
- (૧૨) ઉત્તરમેઘના શ્લોકોની સંખ્યા જણાવો.
-